

УДК 070.3(476)(091)

М. В. Прахарэня

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ДРУК БССР У ПЕРЫЯД АЖЫЦЦЯЎЛЕННЯ ПАЛІТЫКІ БЕЛАРУСІЗАЦЫІ

Мэта артыкула – вызначыць асаблівасці арганізацыі друку БССР (перыядычных выданняў, выдавецкай справы) у кантэксце рэалізацыі палітыкі беларусізацыі. Адзначаецца, што ў ходзе рэарганізацыі структуры кіравання перыядычным друкам былі створаны інстытуты, якія ўпарадкавалі дзейнасць сістэмы друку і заняліся пытаннямі яе беларусізацыі. Пад беларусізацыяй друку мелася на ўвазе размяшчэнне ў газетах і часопісах беларускамоўных матэрыялаў або поўны пераклад выданняў на беларускую мову, нарошчванне аб'ёму выпуску кніжнай прадукцыі на беларускай мове.

У артыкуле зроблены акцэнт на вывучэнні арганізацыі работы акруговых выданняў у перыяд беларусізацыі як найбольш масавага віду перыядыкі ў 1920-я гг. Прадстаўлены факталагічныя даныя пра кніжную прадукцыю па мове і тыпалогіі ў 1924–1929 гг., прыводзяцца звесткі аб колькасці надрукаваных кніг на беларускай мове ў працэнтных суадносінах з іншымі выданнямі. Аўтар прыходзіць да высновы, што ў перыяд беларусізацыі друк узбагаціў медыйную прастору нацыянальнымі звесткамі: гістарычнымі, этнаграфічнымі, краязнаўчымі, літаратурнымі і навуковымі, стаў значным фактарам фармавання грамадскай думкі і кансалідацыі беларускай нацыі. Практычная значнасць даследавання звязана з тым, што зварот да вопыту, назапашанага беларускім друкам у ходзе ажыццяўлення палітыкі беларусізацыі, дапаможа ў рэалізацыі актуальных задач адраджэння нацыянальных і культурных каштоўнасцей, захаванні паважлівага стаўлення да гістарычнага мінулага.

Ключавыя словы: друк БССР, беларусізацыя, Беларускае дзяржаўнае выдавецтва, кнігавыдавецкая дзейнасць, савецкая прэса.

Для цытавання: Прахарэня М. В. Друк БССР у перыяд ажыццяўлення палітыкі беларусізацыі // Труды БГТУ. Сер. 4. Принт- и медиатехнологии. 2023. № 1 (267). С. 147–152. DOI: 10.52065/2520-6729-2023-267-1-20.

M. V. Prakharenya

Belarusian State University

PRINT OF THE BSSR DURING THE PERIOD OF IMPLEMENTATION OF THE BELARUSIZATION POLICY

The purpose of the article is to determine the features of the organization of the press of the BSSR (periodicals, publishing) in the context of the implementation of the Belarusization policy. It is noted that in the course of the reorganization of the management structure of the periodical press institutions were created that streamlined the operation of the printing system and dealt with the issues of their Belarusization. Belarusization of the press meant the placement of Belarusian-language materials in newspapers and magazines or their complete translation into Belarusian, increasing the volume of book production in the Belarusian language. The article focuses on the study of the organization of the work of district newspapers as the most widespread form of periodicals in the 1920s. Factual data on book production by language and typology of publication in 1924–1929 are presented, the number of printed books in the Belarusian language as a percentage of other publications is indicated. The author comes to the conclusion that during the period of Belarusization, the press enriched the media space with national information – historical, ethnographic, local history, literary and scientific and became a significant factor in the formation of public opinion and the consolidation of the Belarusian nation. The practical significance of the study is due to the fact that the appeal to the experience gained by the Belarusian press in the course of implementing the Belarusization policy will help in realizing the urgent tasks of reviving national and cultural values, maintaining a respectful attitude to the historical past.

Keywords: press of the BSSR, Belarusization, Belarusian State Publishing House, book publishing, Soviet press.

For citation: Prakharenya M. V. Print of the BSSR during the period of implementation of the belarusization policy. *Proceedings of BSTU, issue 4, Print- and Mediatechnologies*, 2023, no. 1 (267), pp. 147–152. DOI: 10.52065/2520-6729-2023-267-1-20 (In Belarusian).

Уводзіны. У гісторыі Беларусі палітыка беларусізацыі, якая ажышчэўлялася ў 1920-я гг., стала значнай, цікавай і ўнікальнай з’явай. У пераважнай большасці гістарыяграфічных крыніц адзначаецца, што ў перыяд беларусізацыі адбываліся адраджэнне і росквіт навукі, адукацыі і мовы. Усебакова развіваліся беларуская нацыянальная літаратура, музыка, тэатральнае мастацтва. Былі створаны спецыяльныя навуковыя ўстановы, дзе вывучалася гістарычнае мінулае і старажытныя традыцыі беларускага народа. Ва ўсіх сферах жыццядзейнасці грамадства трывала ўмацоўвала свае пазіцыі беларуская мова. Пра гэта сведчыць той факт, што большая частка друкаванай прэсы – газет і часопісаў – друкавалася па-беларуску. З кожным годам павялічвалася колькасць выданняў на роднай мове. Так, з 5 329 000 экз. надрукаваных у 1924–1928 гг. кніг беларуская літаратура складала большую частку – 4 767 000 экз. [1, с. 10].

Для ліквідацыі агульнага крызісу вырашэння першачарговых праблем умацавання савецкай улады ў мірных умовах у сакавіку 1921 г. на X з’ездзе РКП(б) была зацверджана новая эканамічная палітыка (нэп). Адначасова з мерапрыемствамі, якія прадугледжваў нэп, у краіне разгарнуўся працэс па нацыянальным адраджэнні – беларусізацыі, якая набыла афіцыйны статус ў ліпені 1924 г. пасля прыняцця на другой сесіі ЦВК БССР пастановы «Аб практычных мерапрыемствах па правядзенні нацыянальнай палітыкі».

Афіцыйныя ўлады добра разумелі, што сур’ёзным памочнікам пры будаўніцтве новых рэалій грамадска-палітычнага жыцця стане друк, які будзе выходзіць у людзях лепшыя якасці, аказваць вялікі, а часам і вызначальны ўплыў на фарміраванне іх светапогляду. Таму важнейшымі задачамі кіраўніцтва краіны ў рэчышчы новай палітыкі стала арганізацыя працы перыядычных выданняў і наладжванне кнігавыдавецкай справы.

Асноўны змест. У першай палове 1920-х гг. савецкі ўрад распрацаваў шэраг мерапрыемстваў з мэтай арганізаваць працу перыядычнага друку ў новых умовах. У рэчышчы палітыкі беларусізацыі адбывалася далейшае ўпарадкаванне сістэмы кіравання перыядычным друкам. Былі створаны ўстановы, якія каардынавалі ідэалагічны і фінансава-гаспадарчы аспекты дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі. Першай такой установай стаў паддзел друку пры агітацыйна-прапагандысцкім адзеле Цэнтральнага Бюро КПБ (б) (створаны 5 сакавіка 1924 г.). Аднак у хуткім часе ён быў рэарганізаваны ў адзел друку (канец красавіка 1924 г.). Другой установай стаў газетны сектар пры Беларускай дзяржаўным выдавецтве, які быў створаны 15 жніўня 1924 г. Паступова дзейнасць

перыядычных выданняў набыла сістэматызаваны і структураваны характар. Гэта дазволіла газетам і часопісам стаць актыўнымі ўдзельнікамі дзяржаўных мерапрыемстваў, а таксама ўключыцца ў работу па культурным адраджэнні краіны, набыць сапраўдныя нацыянальныя рысы.

Менавіта аддзел друку пры агітацыйна-прапагандысцкім адзеле Цэнтральнага Бюро КПБ (б) займаўся пытаннямі беларусізацыі перыядычных выданняў. 1 мая 1925 г. у чарговай справаздачы гэтай установы былі адзначаны паспяхова вынікі праведзеных мерапрыемстваў. Так, газета «Красная смена» была перайменавана ў «Чырвоную змену» і цалкам пераведзена на беларускую мову. Некаторыя рускамоўныя газеты друкаваліся і на рускай, і на беларускай мовах. Акрамя таго, асобныя артыкулы і нататкі на беларускай мове пачалі з’яўляцца ва ўсіх без выключэння рускамоўных газетах.

Лагічным працягам распачатых мерапрыемстваў стаў перавод рэспубліканскай газеты «Звезда» – органа ЦК КП(б) – у 1927 г. на беларускую мову [2, л. 15].

Беларусізацыі мясцовых выданняў – акруговых газет – была нададзена асабліва ўвага. Гэтаму віду рэгіянальнай перыядыкі былі перададзены функцыі павятовых выданняў. У перыяд 1924–1930 гг. у БССР функцыянавала 11 акруговых выданняў. Некаторыя з іх узніклі на базе «Известий...», якія пачалі сваю дзейнасць адразу пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, а затым былі пераўтвораны ў павятовыя выданні.

Так, газета «Камуніст» – друкаваны орган Бабруйскага акруговага камітэта КП(б)Б, акруговага выканкама і прафбюро – з’яўлялася выданнем былога Бабруйскага рэвалюцыйнага камітэта. Па такім жа прынцыпе ўзніклі газеты «Заря Запада» (з кастрычніка 1929 г. – «Віцебскі пралетарый») – друкаваны орган Віцебскага акругама КП(б)Б, акруговага выканкама і акрпрафбюро, а таксама «Магілёўскі сялянін» – орган Магілёўскага акругама КП(б)Б, акруговага выканкама і акрпрафбюро.

Адначасова з рэарганізацыяй старых выданняў утвараліся і новыя. На працягу 1924 г. – першай паловы 1925 г. быў наладжаны выпуск газет «Камуністычны шлях» – органа Аршанскага акруговага камітэта КП(б)Б, выканкама і бюро прафсаюзаў, «Вясковая праўда» – орган Барысаўскага акруговага камітэта КП(б)Б, акруговага выканкама і акруговага савета прафсаюзаў, «Вясковы будаўнік» – орган Слуцкага акруговага камітэта КП(б)Б і акруговага выканкама, «Віцебская сялянская газета» – орган Віцебскага акруговага камітэта КП(б)Б, «Наш працаўнік» – орган Калінінскага акругама КП(б)Б і акруговага выканкама, «Савецкая вёска» – орган Мазырскага акругама КП(б)Б і акруговага выканкама,

«Полоцкі пахарь» – орган Полацкага акругкама КП(б)Б і акрвыканкама. Аднак у 1926 г. у сувязі з фінансавымі цяжкасцямі выданне газет Барысаўскай і Слуцкай акруг было спынена [3].

Большасць акруговых выданняў выходзіла адзін раз на тыдзень на чатырох палосах. Выключэнне складалі газеты «Камуніст» (выдавалася 3 разы на тыдзень, 6 палос) і «Магілёўскі селянін» (выдавалася 3 разы на тыдзень, 4 паласы) [2, л. 109].

З цягам часу акруговы друк набываў усё большую папулярнасць сярод сельскага чытача. Тыраж пастаянна павялічваўся. Так, у лістападзе 1925 г. кожны дзень выдавалася каля 40 тыс. экз. акруговых газет [4, л. 3].

Большасць акруговых газет з'яўляліся змешанымі па мове. У хуткім часе практычна ўсе выданні перайшлі на двухмоўе, аднак з перавагай беларускай. Для больш хуткай беларусізацыі ў рэдакцыі акруговых газет Магілёва, Віцебска і Полацка былі накіраваны работнікі, якія добра ведалі беларускую мову.

Праблема беларусізацыі газет даволі часта абмяркоўвалася на рэдактарскіх нарадах. Напрыклад, у лістападзе 1925 г. прайшоў чарговы сход, на якім прынялі рэзалюцыю, дзе адзначалася, што газеты «Беларуская вёска», «Наш працаўнік», «Вясковы будаўнік» «поўна і своечасова перайшлі на беларускую мову» [4, л. 20]. Выданню «Магілёўскі селянін» рэкамендовалася перайсці на беларускую мову да канца студзеня 1926 г. Так як у Віцебску выдавалася штодзённая газета «Заря Запада» (выходзіла на рускай мове), іншай газеце Віцебскай акругі – «Віцебская сялянская газета» – прапаноўвалася «прыняць рашучыя меры па пераходзе на беларускую мову на 50% неадкладна» [4, л. 20]. Такія ж прапановы атрымала газета Бабруйскай акругі «Коммуніст». Астатнім акруговым выданням рэкамендавалася ўзмацніць тэмпы пераходу на беларускую мову [4, л. 20].

Газетным работнікам рэкамендавалася звярнуць большую ўвагу на вывучэнне роднай мовы. Аддзел друку павінен быў арганізаваць курсы па перападрыхтоўцы работнікаў. Было адзначана, што газета з'яўляецца вялікім памочнікам у вывучэнні, пашырэнні і ўвядзенні ў штодзённае выкарыстанне беларускай мовы. Газету і часопіс даволі часта маглі называць падручнікам па вывучэнні роднай мовы. У акругах функцыянавалі гурткі чытання беларускіх газет.

Значная ўвага надавалася карэктарскай працы. Работа спецыяліста-карэктара была даволі адказнай – «няправільна надрукаванае слова можна зразумець як правільнае» [4, л. 20]. Улічваючы дадзены факт, аддзел друку арганізаваў курсы, на якіх рыхтавалі карэктараў для працы ў газетах і часопісах.

Адзначым, што пад беларусізацыяй газет і часопісаў разумелася размяшчэнне там беларускамоўных матэрыялаў ці поўны пераход выдання на беларускую мову. Найбольш значных поспехаў у гэтым пытанні дасягнулі часопісы. У пачатку 1927 г. з 31 часопіса беларускамоўныя матэрыялы былі змешчаны ў 27 выданнях, а 14 з іх цалкам выдаваліся на беларускай мове [5]. Пасля беларусізацыі ў друкаванай прэсе рэкамендавалася пакінуць ад 10 да 15% матэрыялаў на рускай мове [4, л. 20–21].

У перыяд рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі беларусізацыі павялічылася патрэба не толькі ў беларускамоўных перыядычных выданнях, але і ў беларускай кнізе. Перад кнігавыдавецкай справай БССР стаяла важная задача – выпуск падручнікаў, дзіцячай, навукова-папулярнай і грамадска-палітычнай літаратуры на беларускай мове. Але цяжкае матэрыяльнае становішча, неабходнасць наладжвання выдання ў першую чаргу газет і часопісаў не дазвалялі вырашыць гэту задачу аператыўна [6].

У пачатковы перыяд ажыццяўлення беларусізацыі праблему выпуску кніжнай прадукцыі на беларускай мове павінен быў вырашыць выдавецкі аддзел у Берліне. Тут планавалася выдаць 95 найменняў кніг: падручнікі, хрэстаматы для школ, буквар, арыфметыка, зборнікі твораў Я. Коласа, Я. Купалы, З. Бядулі, Ц. Гартнага і іншых беларускіх класікаў. Для выканання адказнай місіі – арганізацыі выдання кніг на беларускай мове – ЦБ КПБ (б) у сакавіку 1921 г. накіраваў у Берлін аднаго з вядомых дзеячаў нацыянальна-культурнага адраджэння З. Жылуновіча (Ц. Гартнага) [7].

У лістах з Берліна свайму сябру М. І. Марозу, які быў упаўнаважаным беларускага прадстаўніцтва ў Маскве, З. Жылуновіч пісаў: «...падрыхтоўка да друку ўзяла шмат энергіі, нерваўся, злаваўся...аднак усё ідзе нядрэнна, але на адпушчаныя грошы магчыма надрукаваць менш, чым хацелася б, і некаторыя рукапісы прыйдзецца везці назад» [8, с. 6].

За непрацягла перыяд працы (дзесяць месяцаў) выдавецкім аддзелам у Берліне было выпушчана дзесяць найменняў кніг (творы Ц. Гартнага, падручнікі С. Некрашэвіча, Б. Тарашкевіча, А. Круталевіча і інш.) агульным тыражом 138,5 тыс. экз. [9, с. 88]. Адзначалася высокая паліграфічная якасць выданняў [10, с. 27].

Да выпуску кніжнай прадукцыі на беларускай мове, перш за ўсё падручнікаў, паступова прыступіла кааператыўнае выдавецтва «Адраджэнне» (пазней – «Савецкая Беларусь»). У 1922 г. тут было выпушчана 15 найменняў кніг на беларускай мове (агульны тыраж – 111 750 экз.) [9, с. 87]. Сярод іх: падручнікі («Практычная граматыка» Я. Лёсіка, «Роднае слова» С. Некрашэвіча,

зборнік арыфметычных задач Т. Лукашэвіча і С. Валасковіча), навуковая і мастацкая літаратура, творы Я. Купалы, М. Чарота, З. Бядулі. У 1923 г. выдавецтва «Адраджэнне» надрукавала ўжо 59 назваў кніг [11, с. 16].

Падчас ажыццяўлення палітыкі беларусізацыі большую частку літаратуры на беларускай мове выпускаў найбуйнейшы кнігавытворчы цэнтр у 1920-я гг. – Беларускае дзяржаўнае выдавецтва. Так, згодна распрацаванаму выдавецкаму плану 1924 г., Белдзяржвыдат павінен быў выпускаць літаратуру ў адпаведнасці з патрэбамі нацыянальнасцей, якія пражывалі ў БССР. Адказнасць за выкананне гэтай задачы неслі створаныя нацыянальныя аддзелы. Так, на беларускай было запланавана выпусціць: 68% кніг, на яўрэйскай – 15%, на рускай – 10%, на польскай – 5%, на латышскай і літоўскай – 2% [12, л. 34–38].

Аднак справа распаўсюджвання кніг на роднай мове на першапачатковым этапе палітыкі беларусізацыі была цяжкай і складанай. Здараліся выпадкі, калі супрацоўнікі кнігандлёвых устаноў лічылі беларускія кнігі «непатрэбным таварам». Атрымаўшы скрынкі, яны не адчынялі іх, а «ставілі ў цёмны куток». «Гэтыя ж самыя кніжнікі не выстаўлялі ў вітрынах ніводнай беларускай кнігі, хоць на шыльдзе кнігарні быў надпіс, што гэта беларуская кнігарня. І да таго, працаўнікі кнігарні не толькі не ўмелі гаварыць па-беларуску, але і не маглі граматычна прачытаць назвы беларускіх кніг і не разумелі сэнс гэтай назвы», – адзначаў у сваім артыкуле А. Цвікевіч [14, с. 129].

Паводле статыстычных даных, у 1923–1924 гг. выйшла 59 выданняў на беларускай мове, у 1924–1925 гг. іх колькасць павялічылася ў два разы і склала 118 назваў, і далей з кожным годам яна толькі павялічвалася. У 1924–1925 гг. і 1925–1926 гг. літаратура на беларускай мове склала 79% ад агульнай колькасці, у 1926–1927 гг. – 76%, у 1927–1928 гг. – 82%. Усяго з 1924 па 1928 г. Беларускай дзяржаўным выдавецтвам было выпушчана кніг агульным тыражом

5 329 000 экз., пераважную большасць з якіх складала беларускамоўная літаратура [13, с. 67].

Сярод выдадзеных у 1924–1928 гг. кніг на беларускай мове (625 найменняў) былі падручнікі і вучэбныя дапаможнікі па граматыцы беларускай мовы, гісторыі БССР, гісторыі беларускай літаратуры, географіі, алгебры, фізіцы, геаметрыі, біялогіі і інш. [1, с. 10].

Акрамя падручнікаў, кніжная прадукцыя Беларускага дзяржаўнага выдавецтва ў 1924–1928 гг. была прадстаўлена мастацкай, масавай, дзіцячай літаратурай. Адзначым, што да выпуску дзіцячай літаратуры Беларускае дзяржаўнае выдавецтва прыступіла толькі ў 1927 г. – было выпушчана 7 назваў і падрыхтавана да друку каля 20 кніг [13, с. 68].

Кніжная прадукцыя Белдзяржвыдавцтва за перыяд 1924–1929 гг. па тыпалогіі выданняў і мове прадстаўлена ў табліцы [1, с. 12].

У рэдакцыйна-выдавецкіх планах Беларускага дзяржаўнага выдавецтва асобны блок складала палітычная і сялянская масавая літаратура. З 1925 г. тут з’явіўся раздзел ленынскай кнігі і была створана камісія, якая займалася падборкай тэкстаў і перакладам іх на беларускую мову.

Акрамя таго, у Белдзяржвыдавцтве выпускалася спецыяльная серыя пад назвай «Сялянская бібліятэка». Тут друкавалася літаратура для найбольш шырокіх слаёў Беларускага грамадства ў 1920-я гг. – малапісьменных сялян і сялянскай моладзі, а таксама невялікія брашуры інфармацыйна-пазнавальнага характару. З мэтай папулярызацыі серыі «Сялянская бібліятэка» падбор аўтараў ажыццяўляўся толькі сярод выхадцаў з вёскі.

Адзначым, што рэдакцыйна-выдавецкія планы па выпуску літаратуры былі разлічаны на адзін год. Пры складанні новага дакумента ў якасці асноўнага паказчыка ўлічвалася вопыт мінулага года. Аднак з 1928 г. планы пачалі складацца на пяць гадоў. Адпаведна, першы пяцігадовы план быў разлічаны на 1928–1932 гг.

Кніжная прадукцыя Беларускага дзяржаўнага выдавецтва ў 1924–1929 гг. (тыс. экз.)

Літаратура	Мова				
	беларуская	яўрэйская	польская	руская	літоўская і латышская
Падручнікі	3 398	151	68	35	–
Масавая	1 648,5	118	61	70	5
Мастацкая	559,5	66,5	32	18	4
Дзіцячая	454,5	112,5	20	–	–
Іншая	373,5	12	4	15	–

Ён уключаў наступныя аддзелы: палітычны, агульны, сельскагаспадарчы, ваенны, тэатральны, мастацкі, вучэбны. Таксама з гэтага часу прадугледжваўся выпуск літаратуры па краязнаўству. Дадзенае новаўвядзенне было выклікана тым, што ў адпаведнасці з рашэннем Народнага камісарыята асветы БССР ва ўсіх навучальных установах быў уведзены абавязковы курс па краязнаўству [15].

Заклучэнне. Такім чынам, працэс беларусізацыі аказаў вызначальны ўплыў на развіццё друку БССР – перыядычных выданняў і кнігавыдавецкай справы. Газеты і часопісы былі напоўнены нацыянальнай інфармацыяй – гістарычнай, этнаграфічнай, краязнаўчай, літаратурнай і навуковай. Беларуская прэса ў гэты перыяд стала моцным фактарам фарміравання грамадскай думкі і кансалідацыі беларускай нацыі. Беларуская кніга заваявала давер чытача, стала запатрабаванай у грамадстве.

З года ў год, нягледзячы на матэрыяльныя цяжкасці, тэхнічную адсталасць друкарскага абсталявання, зношанасць машын, тыражы беларускамоўных выданняў павялічваліся. Так, агульны тыраж беларускіх кніг у 1927–1928 гг. склаў 1 480 000 экз. [1, с. 13].

У канцы 1920-х гг. працэс беларусізацыі быў згорнуты. У БССР пачалася палітычная кампанія

па выкрыцці так званага нацыянал-дэмакратызму. Яго трактавалі як ідэалогію, якая ставіла нацыянальныя інтарэсы вышэй за класавыя. Гэта стварыла падмурак для будучых рэпрэсій супраць беларускай інтэлігенцыі, якая ў хуткім часе была абвінавачана ў адкрытым антысаветызме.

Тым не менш у складаны перыяд савецкай эпохі беларусізацыя з’явілася тым падмуркам, на якім трымалася нацыянальная культура. У рэчышчы гэтай палітыкі адбылося станаўленне беларускай класічнай літаратуры, былі створаны спецыяльныя навуковыя ўстановы, якія вывучалі гісторыю і традыцыі беларускага народа. Менавіта ў гэты перыяд адбывалася станаўленне друку, які, дзякуючы беларусізацыі, набыў выразныя нацыянальныя рысы.

Сёння перад беларускім грамадствам стаіць задача вяртання і адраджэння нацыянальна-культурных каштоўнасцей. Зварот да вопыту, набытага беларускім друкам падчас ажыццяўлення палітыкі беларусізацыі, значна дапаможа ў ажыццяўленні гэтай справы. Друк не толькі паўтараў афіцыйныя партыйныя лозунгі. Ён суправаджаў дзяржаўную палітыку і прапаноўваў грамадству канкрэтныя дзеянні па рэалізацыі сацыяльна-эканамічных і культурных мерапрыемстваў, тлумачыў сэнс і неабходнасць нацыянальнага развіцця.

Спіс літаратуры

1. Кнігаспіс за 5 год, 1924–1929. Менск [Мінск]: Беларускае дзяржаўнае выдавецтва, 1930. 191 с.
2. НАРБ. Ф. 4-п. Воп. 1. Спр. 1799.
3. Прахарэня М. В. Фарміраванне рэгіянальнай інфармацыйнай прасторы Беларусі // Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы. Сер. 3. Філалогія. Педагогіка. Псіхалогія. 2018. Т. 8, № 1. С. 34–43.
4. НАРБ. Ф. 4-п. Воп. 1. Спр. 1808.
5. Улашчык М. Беларускія часопісы ў 1927 годзе // Звязда. 1928. 25 студз. С. 3.
6. Касцюк М. Беларусізацыя як форма нацыянальнай палітыкі // Польшча. 2012. № 5. С. 123–132.
7. Валасевіч П. І. Вынікі культурнага будаўніцтва ў БССР, яго далейшыя задачы // Асвета. 1927. № 7. С. 16–28.
8. Лісты Ц. Гартнага да М. Мароза // ЛіМ. 1988. 30 кастр. С. 6–7.
9. Луцэвіч І. Выдавецкая справа ў Савецкай Беларусі за 1922 год // Польшча. 1923. № 2. С. 86–91.
10. НАРБ. Ф. 4-п. Воп. 1. Спр. 1809.
11. Глыбінны У. Доля беларускай культуры пад саветаў // Спадчына. 1999. № 4. С. 3–32.
12. НАРБ. Ф. 4-п. Воп. 16. Спр. 28.
13. Цвікевіч І. Пяць год культурнае працы // Маладняк. 1929. № 9. С. 127–140.
14. Белорусская культура. Минск, 1928. 75 с.
15. Сумко А. В. Кнігавыдавецкая прадукцыя БССР у сярэдзіне 1920-х гг. // Вестник Полоцкого государственного университета. 2013. № 1. С. 71–76.

References

1. *Knigaspis za 5 god, 1924–1929* [Book list for year 5, 1924–1929]. Minsk, Belaruskaye dzyarzhhaunaye vydavetstva Publ., 1930. 191 p. (In Belarusian).
2. NARB. Fund 4-p. I. 1. F. 1799 (In Belarusian).
3. Prakharenya M. V. Formation of the regional information space of Belarus. *Vesnik Grodzenskaga dzyarzhhaunaga universiteta imya Ya. Kupaly* [Bulletin of Grodno State University named after Ya. Kupala], series 3, Philology&Pedagogy&Psychology, 2018, issue XVIII, no. 1, pp. 34–43 (In Belarusian).
4. NARB. Fund 4-p. I. 1. F. 1808 (In Belarusian).

5. Ulashchyk M. Belarusian magazines in 1927. *Z'vyazda* [Star], 1928, Jan. 25. P. 3 (In Belarusian).
6. Kastsyuk M. Belarusization as a form of national policy. *Polymya* [Flame], 2012, no. 5, pp. 123–132 (In Belarusian).
7. Valasevich P. I. The results of cultural construction in the BSSR, its further tasks. *Asveta* [Enlightenment], 1927, no. 7, pp. 16–28 (In Belarusian).
8. Letters of T. Gartny to M. Moroz. *LiM* [Literature&Art], 1988, Oct. 30, pp. 6–7 (In Belarusian).
9. Lucevich I. Publishing business in Soviet Belarus in 1922. *Polymya* [Flame], 1923, no. 2, pp. 86–91 (In Belarusian).
10. NARB. Fund 4-p. I. 1. F. 1809 (In Belarusian).
11. Glybinny U. The share of Belarusian culture under the Soviets. *Spadchyna* [Heritage], 1999, no. 4, pp. 3–32 (In Belarusian).
12. Tsvikevich I. Five years of cultural work. *Maladnyak* [Young people], 1929, no. 9, pp. 127–140 (In Belarusian).
13. NARB. Fund 4-p. I. 16. F. 28 (In Belarusian).
14. *Belorusskaya kul'tura* [Belarusian culture]. Minsk, 1928. 75 p. (In Russian).
15. Sumko A. V. Book publishing products of the BSSR in the mid-1920s. *Vestnik Polotskogo gosudarstvennogo universiteta* [Bulletin of the Polotsk State University], 2013, no. 1, pp. 71–76 (In Belarusian).

Інфармацыя пра аўтара

Прахарэня Марына Валер'еўна – кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры перыядычнага друку і вэб-журналістыкі. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (220030, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 4, Рэспубліка Беларусь). E-mail: journ.marina.bsu@gmail.com

Information about the author

Prakharenya Maryna Valer'yevna – PhD (Philology), Assistant Professor, the Department of Periodical Press and Web Journalism. Belarusian State University (4, Nezavisimosti Ave., 220030, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: journ.marina.bsu@gmail.com

Паступіў 28.10.2022